

№3 (75)
вересень-грудень 2010 р.
Газета заснована
29 квітня 1994 року

ЧАСОПИС ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА «ЛЕМКІВЩИНА»

Мовою документів

Заступник голови
Івано-Франківської обласної
державної адміністрації
Роман Іваницький
26.07.2010 р.

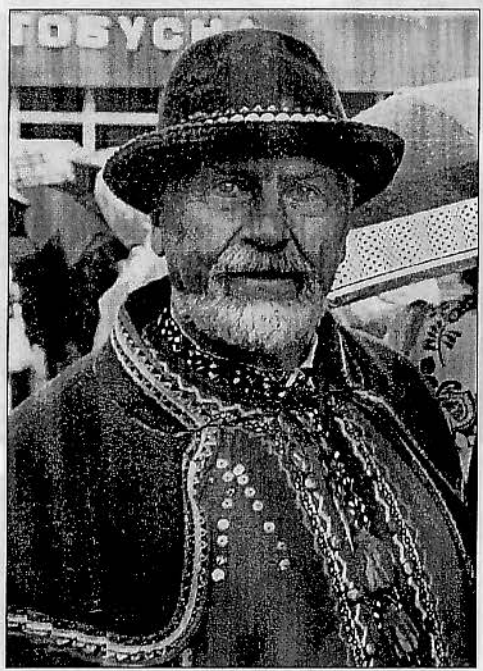
ПЛАН ЗАХОДІВ

щодо відзначення в області у 2010-2012 роках 65-ї річниці депортації етнічних українців з території Польщі

З метою відзначення 65-ї річниці примусового виселення у 1944-1946 і 1951 роках етнічних українців з території Польщі, вшанування пам'яті жертв депортації, враховуючи звернення обласних суспільно-культурних товариств "Лемківщина" і "Надсяння":

1. Провести в м. Івано-Франківську та місцях компактного проживання депортованих українців День пам'яті жертв депортації, організувати покладання вінків та квітів до пам'ятних знаків жертв депортації.
2. Відслужити в храмах області поминальні панахиди за жертвами примусового виселення етнічних українців з території Польщі.
3. Видати тематичний номер газети "Галичина", присвячений 65-ї річниці депортації українців з Польщі.
4. Поповнити експозиції історико-краєзнавчих музеїв області матеріалами про примусове виселення етнічних українців з території Польщі, а також присвяченими культурі та побуту етносу лемків і надсянців.
5. Організувати в обласній універсальній

Степан КРИНИЦЬКИЙ – доцент, голова Контрольної комісії СФУЛО, голова Івано-Франківської обласної організації ВУТЛ

Відомості про русинів, котрі проживали в Бескидах, на території, що тепер належить Польщі, сягають сивої давнини. Вони мали свої виражені етнографічні особливості, архітек-

**ПОЛЬЩА І УКРАЇНА.
Політико-правові наслідки депортації українців із Польщі**

патріотами та священиками. Це був перший етап запланованої антиукраїнської акції, а точніше "етнічної чистки".

Другий етап такої політики пов'язаний з пактом Рібентропа-Молотова, а особливо з рішеннями "Великої трійки" 1943 року щодо облаштування повесного ладу в Європі. Майже 600-річна експансія поляків в Україну могла потерпіти крах. Щоб якимось чином попередити катастрофу, Армія Крайова і "кресовяки" на Волині та Західній Галичині готували акцію "Буря". Ними створювалися підпільні "гміни", які відразу після звільнення від німців цих територій мали встановлювати польський порядок і владу. Систематично на Підляшші, Холмщині, Надсянні та на Волині організовувалися терористичні акти, провокації та погроми. Як пише А. Путько-Стех (Українські священики Закерзоння. Хроніка репресій. –

Львів, 2007) "Боївка" (а радше треба сказати "банда") ксьондза в ранзі капітана АК Францішка Журавського безкарно ходила в походи по українській селі, грабувала, палила, убивала народ. Польські війська і поліція силою вигнали людей з домівок, найменший опір і супротив суворо карався. Дорога на Захід кожного лемківського транспорту вела через Явожно. Це був концтабір, створений спеціально для українців у 20-х роках. Тут усі люди проходили т. зв. "санітарний контроль", після якого багато-хто не повернувся до своїх родин. Переселенців розселяли по 2-3 родини у Польщі на поміських землях без права повернення додому. Тут їх чекало життя серед вороже настроєних поляків, які трактували евакуйованих "бандеровцями".

Такою була доля бездержавного народу, якими до кінця ХХ століття були українці, зокрема на Лемківщині. Основна мета евакуації на Схід та акції "Вісла" тільки одна – очистити Польщу від українців або полонізувати їх. Офіційне обґрунтування цих репресій –

добровільне бажання русинів-українців виїхати в Радянський Союз, а акція "Вісла" рятувала народ від бандерівців і створювала кращі умови для життя. У 1951 році Радянський Союз

4. Поповнити експозиції історико-краєзнавчих музеїв області матеріалами про примусове

виселення етнічних українців з території Польщі, а також присвяченими культурі та побуту етносу лемків і надсянців.

5. Організувати в обласній універсальній науковій бібліотеці імені І. Франка, Івано-Франківському краєзнавчому музеї та державному архіві області виставки книг, документів і світлин до 65-ї річниці депортації українців з Польщі.

6. Забезпечити проведення виховних годин та просвітницьких заходів до 65-ї річниці депортації українців з Польщі у школах, професійно-технічних закладах, закладах культури області.

7. Провести в м. Івано-Франківську тематичну наукову конференцію до 65-ї річниці депортації українців з території Польщі.

8. Висвітлювати тему депортації українців у засобах масової інформації.

9. Організувати тематичні радіо- і телепередачі, присвячені 65-ій річниці примусового виселення етнічних українців з території Польщі.

10. Провести на обласному телебаченні "Галичина" круглий стіл до 65-ї річниці примусового виселення етнічних українців з території Польщі за участю керівників товариств депортованих українців, науковців Прикарпаття, представників органів місцевої влади.

11. Сприяти побудові каплиці на вшанування пам'яті жертв депортації з Польщі в м. Івано-Франківську (сквер "Княгинин") на місці встановленого наріжного каменю.

12. Надіслати у Державний комітет України у справах національностей та релігій пропозиції стосовно привернення уваги на державному рівні до проблем примусового переселення у 1944-1946 і 1951 роках етнічних українців з території Польщі в Україну з метою вирішення актуальних питань щодо їх додаткового соціального захисту та щодо сприяння у прийнятті Закону України про визнання цієї категорії осіб депортованими за національною ознакою.

13. Сприяти участі представників обласних суспільно-культурних товариств "Надсяння" і "Лемківщина" в організації поїздки у Польщу на відзначення Днів національної пам'яті та відвідання могил своїх рідних.

14. Сприяти участі колективів товариства "Лемківщина" у міжнародному фестивалі лемківської культури "Дзвони Лемківщини" у Монастирську (Тернопільська область).

15. Провести роботу з уточнення обліку осіб, примусово виселених у 1944-1946 і 1951 роках з території Польщі в Україну, які проживають в області.

16. Посилити увагу до повсякденних потреб громадян, які пережили депортацію, сприяти поліпшенню їх медичного, соціально-побутового обслуговування, вишукати можливості для надання матеріальної допомоги.

Відомості про русинів, котрі проживали в Бескидах, на території, що тепер належить Польщі, сягають сивої давнини. Вони мали свої виражені етнографічні особливості, архітектуру, мову, колядки та розвинену пісенну культуру, традиції і звичаї. Сьогодні науково і історично доведено, що це були руські люди, праукраїнці, тепер русини-українці (Л. Цегельський, М. Грушевський, Л. Скорик, інші). У тридцятих роках минулого століття їх чисельність досягала майже одного мільйона. Перепис населення у Польщі 2003 року виявив аж 6 тисяч лемків і 35 тисяч українців. Згідно сучасних польських законів українців тут не рахують навіть меншиною. Такий стан обумовлений політикою польської влади по відношенню до українців, депортаційними акціями в середині ХХ століття.

Практика переселення, переміщення народів давно застосовувалася під час набігів і воєн. Таким чином знищувалась історична пам'ять, посилювалося поневолення корінного населення та розширювалися території.

У 1018 році Болеслав Хоробрий пограбував Київ. Казимир Великий в 1340 році захопив Львів, присвоїв скарби і мистецькі цінності. Нищили і грабували замки Червенської Русі полки князя Володимир Ополичика. Ним захоплений Образ Божої Матері, який тепер знаходиться в Ченстохові, дубовий ідол Перуна, знайдений в Дністрі та інші історико-культурні цінності.

Національний і релігійний конфлікт між польським і українським етносом посилювався після захоплення Галичини Казимиром Великим у 1340 року і тривав століттями, то затихаючи, то знову загострюючись. Польща століттями намагалася розширити свою територію "від моря до моря" за рахунок Київської Русі. У свідомості населення формувалася стереотип, що ця територія належить їм, а "Львів" і "Київ" – це польські міста.

Яскравим прикладом винародовлення русинів-українців є політика Польського Королівства і Речі Посполитої на початку ХХ століття. Статут С. Грабського і реформа Ю. Ендровича 1932 року забороняли українські національні і релігійні свята, нищили шкільництво та середню освіту не тільки на Лемківщині, але й по всій території тодішньої Польщі. Українським вчителям не давали місця роботи, забороняли використовувати українську мову і символіку. Польська влада організувала "паціфікацію" українців, а потім концтабори у Березі Картузькій і Явожно, які були переповнені січовими стрільцями, українськими

погоми. Як писав А. Пуцько-Стех (Українська святилики Закерзоння. Хроніка репресій. –

Львів, 2007) "Боївка" (а радше треба сказати "банда") ксьондза в ранзі капітана АК Францішка Журавського безкарно ходила в походи на українські села, грабувала, палила, вбивала людей. У Бахові 11 квітня 1945 року поляки замордували 95 українців"... "Ксьондз Францішек був винятковим садистом. Він лобувався тортуруванням своїх жертв. Перед тим, як їх вбити, завдавав їм страшних психічних і фізичних мук, відтинав язика, виколовав очі, ламав руки, ноги, виривав нігті тощо. Особливо полював на греко-католицьких священиків, а їх катування і вбивства доконував особисто, бо, як казав, мав у тому велику приємність... Закагував особисто о. А. Сембратовича, о. М. Мазура, о. Івана Демянчика, С. Конкольовського, о. О. Білика, о. М. Мацока, В. Ридоша, о. П. Саноцького та інших". А ще були Завадка-Морахівська, Павлокома. Усі злочинства оправдовувались боротьбою з УПА – "бандерівцями".

Серед польського населення формувалася думка, що українці є найбільшими ворогами поляків, вбивцями і людинам ненависниками, хоч вони ніколи не зазіхали на польські території і не були її окупантами. Це були роки бруталного свавілля, етнічної чистки за допомогою поліції, АК та кресов'яків. Проводились арешти та ув'язнення без судових процесів тільки за національною і релігійною ознакою.

Апогеем очищення Польщі від "українських бадил" стала депортація українців з Польщі у 1944-46 і 51-х роках. Згідно договору між СРСР і Польщею від 16.08.1945 р. кордон встановлювався вздовж т. зв. лінії Керзона. Поза межами України опинилось понад 80 тисяч кв. км етнічних українських земель, сотні сіл із культовими спорудами і храмами. Вже 9 вересня 1944 року нелегітимний Комітет національного визволення Польщі разом з УРСР підписали Угоду про евакуацію українців із Польщі. В результаті Угоди біля півмільйона русинів-українців було евакуйовано в степову зону України. Переселення проходило в тяжкі післявоєнні роки. Людей звозили на залізничні станції і вантажили в товарні вагони, часом без вікон і дверей. Формування ешелонів тривало тижнями. Процвітало мародерство та хвороби. В УРСР евакуйованих чекала розруха, зруйновані домівки та землянки, голод 1946-1947 років.

Ще майже двісті тисяч лемків були виселені із своїх домівок у 1947 році під час сумнозвісної акції "Вісла". Слід зазначити, що цивілізована Польща організувала не просто переселення, а справжнє знущання і катування

Польщу від українців або колонізувати їх. Офіційне обгрунтування цих репресій –

добровільне бажання русинів-українців виїхати в Радянський Союз, а акція "Вісла" рятувала народ від бандерівців і створювала кращі умови для життя. У 1951 році Радянський Союз вирівнював кордон із Польщею і ще біля 40 тис. українців було виселено в УРСР.

В Угоді мова іде про обмін населенням. Корінних етнічних жителів Лемківщини, Холмищини, Перемищини, народ, який століттями проживав на тих землях, сплачував податки, виконував усі повинності, названо "населенням" і депортовано за національною і релігійною ознакою. Поляків, які були фактично поселенцями в Україні, названо громадянами Польщі і вони поверталися на свою Батьківщину. Вже у цих формулюваннях криється дискримінація і виявляється ставлення до українців.

Депортація українців із споконвічних земель позбавила їх не тільки майна, але громадянства, малої батьківщини, зробила цей субетнос ізгоями. Було порушено споконвічний уклад життя, розірвані родинні та етнічні зв'язки і приречено на зникнення.

Сьогодні у цивілізованому світі такий стан трактується як геноцид. В "Конвенції про запобігання злочиниві геноциду і покарання за нього" сказано, що "... під геноцидом розуміються дії, здійснювані з наміром знищити повністю або частково, яку-небудь національну, етнічну, расову або релігійну групу як таку шляхом:

- а) вбивства членів такої групи;
- б) вчинення важких тілесних пошкоджень або розумових розладів членам такої групи;
- в) умисне створення для якої-небудь групи таких життєвих умов, які розраховані на повне або часткове фізичне знищення її;
- г) заходи, розраховані на попередження дитинородження в середовищі такої групи".

Порушено також інші правові норми цивілізованого світу. Угода про евакуацію від 9 вересня 1944 року підписана в період війни. З боку Польщі угода підписана не урядовою особою, а головою Комітету національного визволення О. Моравським. З другого боку – головою Ради народних комісарів М. Хрущовим, уповноваженим уряду Української РСР, а не держави – СРСР. Ця обставина ставить цю угоду за межами всяких правових норм, є воєнним злочином, який не має строку давності згідно статті 6 "Хартії Нюрнберзького Міжнародного воєнного трибуналу" від 3.08.1945 р.

Далі буде.

ФЕСТИВАЛЬ «СТЕЖКАМИ ЛЕМКІВЩИНИ» НА ЛУГАНЩИНІ

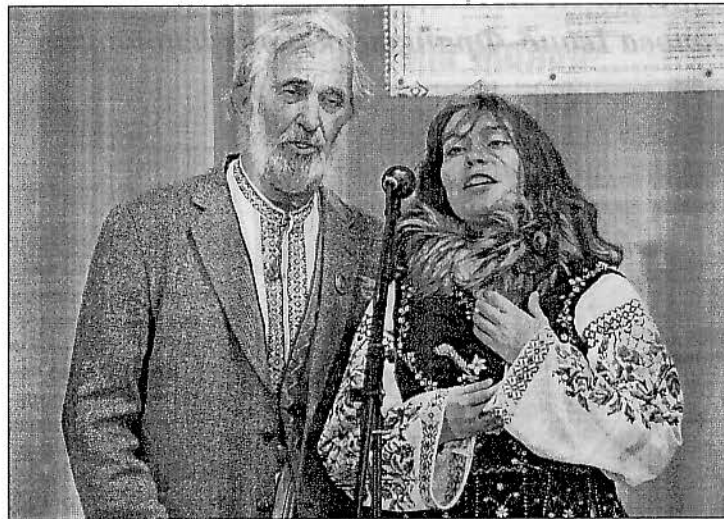

XI Фестиваль лемківської культури на Луганщині проходив 9-10 жовтня. Він розпочався в с. Переможне Лутугінського району. Село від 2005 року стало центром культурного життя лемків області. З території Польщі на Луганщину було переселено близько 9000 лемків, які були розпоршені по 12 районах. Нині тут проживають близько 33 500 лемків та їх нащадків.

У святковому концерті, крім мистецьких колективів Луганщини, взяли участь гості з Київщини, Донеччини, Прикарпаття. Як символ людської пам'яті, очищення та незламності духу, запалала на полі традиційна лемківська ватра. Молебен відслужив о. Михайло Юцишин - священник УГКЦ. До Пам'ятного Хреста поклали квіти.

Окрасою свята були ведучий концерту Василь Шкимба з Калуша та київські артисти – заслужений артист України Йосип Найдук і Наталія Дзюбенко. Голова Луганського обласного товариства українців "Ватра" Петро Ясінчак у своєму виступі підкреслив важливість проведення фестивалю для збереження та примноження культурної спадщини лемків.

Я. КОВАЛЬЧИК.

ЗУСТРІЧ З ОТЧИМ КРАЄМ

Погожим серпневим ранком зустрічала мене рідна Лемківщина, дорогою серцю Бескиди, про зустріч з якими я мріяв багато років. Тут, посеред чудових гір, лісів і потічків проживали мої діди-прадіди, батьки, тут народився і я, тут вперше пішов у школу. Минуло 64 роки, як зла доля розлучила мене з рідним домом, з милим серцю отчим краєм.

Протягом усього маршруту – від Перемишля до Сянока, Риманова та рідного села Воля Нижня, мою душу наповнювала безмежна радість, а одночасно і смуток зустрічі за втраченим минулим. На спогад зринули любі серцю луки і ранкова роса, де босими ногами ступало моє дитинство. Тут багато чого змінилось. На місцях, де колись стояли лемківські хижі, тепер виростили новозбудовані будинки, в яких проживають поляки. Збереглися лише церква, капличка і школа, перебудована лісничівка, де проживали мої батьки.

Спогади зринули в моїй пам'яті під час подорожі. Вони знов і знов повертали мене в щасливе дитинство, втрачене у 1946 році.

Я вдячний долі з Божої ласки, яка дала мені можливість на схилі літ зустрітися з отчим краєм.

Схвильованій, переповненій пережитими враженнями, повертався я на Тернопільщину. З почуттям вдячності за щирий, гостинний прийом, який зробили мені жителі Волі Нижньої. Хочу висловити щиру подяку Яну Гржавчу, подружию Патлевичам і Калубам, які допомогли мені пригадати призабуте.

Велика подяка Марії та Федору Ґочам зі с. Зиндранова, які багато зробили для нашої родини, допомогли в перевезенні і похованні в с. Черемха праху нашої дорогої сестри Євгенії. Хай щастя, здоров'я і добробут завжди будуть з Вами!

Щира подяка товариству «Лемківщина», за сприяння в оформленні документів моєму синові, який приїхав з Іспанії, щоб разом зі мною відвідати отчий край.

Микола ФУЧИЛО,
с. Остап'є Підволочиського р-ну на Тернопільщині.

ВТРАЧЕНА БАТЬКІВЩИНА:

переселення з Польщі у 1944–1946 і 1951 роках в інтерпретації вихідців із лемківських сіл Ясловського повіту Краківського воєводства

(Передрук з вид.: Форостюк О. Д., Ясінчак П. М. *Депортація українців з Польщі на Луганщину у 1944–1946 рр. Слідами архівних документів.* – Луганськ, 2010. – С. 184–193. Гравопис і пунктуація збережені).

Інтерв'ю було взято 27 жовтня 2009 р. у теперішніх мешканців с. Штормового і Трудового Новоайдарського району Луганської області: ТЕРПАК Н. В. – 1935 р. н., уродж. с. Дошниця; ТЕРПАК (ГВИГУРА) А. Т. – уродж. с. Дошниця; ХОП'ЯК (Хом'як) М. К. – уродж. с. Явір'я; КАРДАШ М. М. – 1940 р. н., уродж. с. Явір'я; БИНДАШ (ТЕРПАК) Л. А. – донька переселенців.

Лемківську (мову) ще не забули?

– Щось знаємо.

Хто такі лемки?

– Така нація наша. Ми вдома русинами були, а не українцями.

– Канешно, українці! Шо ви кажете!

– Опять українці? "Канешно". Ще утверждає вона! Хто тебе вдома українкою називав? Руськими, русинами ми були. Я тобі документ покажу.

– Тому що там поляки були.

– Яка різниця! Ти не українка! (Пішла за документом)

– Всього равно! А чого тут признали українцями? Записали нас зразу українцями.

– Українці ми.

– Ви там розмовляли по-українськи?

– Ну канешно не по-руськи.

– По-лемківськи, по своєму.

– По-лемківськи, але багато ж українського...

– Багато.

– За ск(т)ільки год можна переминить(ся)!

– Ось документ мій. Що тут написано?

Русин, не українка і не поляк. Ми були руські

закарпатські лемки. Така наша нація була.

Яку віру сповідували ваші батьки?

– Мої католиками були.

Римо-католики чи греко-католики?

– Греко-католики. Римо-католики то поляки.

– Мої – православні!

– Православні.

– (Невпевнено). Православні.

Переселення лемків з Польщі було добровільним чи примусовим?

– Примусово.

– Там були багатії, кождий мав багато землі, не хотіли їхати. Визвали та так одного побили, що перший тікав з села. Избивали. Представники польської влади дали поняť – надо їхать і все. Нас вигнали. Забрала нас Польща. Із Сталіном договорилася і забрали нас!

– У вас сходка була? Об'яснили?

– Ну, канешно, об'яснили. Землю міряли, засіви переміряли. Потом нам тут потрошку зерна віддали з наших засевов, що там було у кого засіяно, пшениця чи там що було. Ми, например, шість центнер получили.

Ви пам'ятаєте переселення? Який панував настрій серед людей села? Чи була якась надія на краще?

– Настрій не дуже був, а страшний, потому що була війна, фронт. Не було ні у кого нічого. Нас німці вигнали. Ми прийшли додому – голи стіни. Ні вікон, ні дверей. Ну беруть нас так беруть. Думали, може на лучче попали. А потом попали – не було лучче!

– Там із села виганяли.

– Евакуїрували...

– ...тоже у другі села.

– ...як фронт стояв.

– Три місяці ми скиталися по людських селах

за 50 кілометрів од хати. Фронт ішов і німці нас погнали.

– Ну їдьте. Хто куди. Так батьки розказували – два рази були вигнані із села.

– Вони б нас не тронули, так знайшлися такі, що руські (радянські) флаги повішували. І нас три села зразу за один день кишнули. Радянські флаги повішали хлопці і на другий день нас усіх вигн(али). А Юстина, моя тьотка, погнала на своє поле на обшару, а в неї там поле було і ті флаги там. Німці як прилетіли, ка(же) вона: "Чуть не розстріляли. Думали, що це я". І зразу на другий день нас евакую(вали). А так би вони нас не тронули. Їх не інтересувало, чи тебе вб'ють, чи хата згорить. Люди під фронтом сиділи. Он Поляни всі у фронті були. По погрібах сиділи. Нікого не трогали. А нас за тих флагів вигнали.

– Мені п'ять год було. Помню, як виселяли. У мене скриня згоріла з барахлом. Тільки у мамі ключ остався коло пояса. На наших глазах німці облили бензином і все згоріло. А продукти в другому ящичку остались.

Коли вас переселили до України?

– Я була маленькою. (Я) 41-го году (народження).

– В 45-му в январю война закончилась. Ми вернулись 18 января додому. А в маю вже сюди відправили. Об'явили: дітей у школу прийняли, а потім – кажуть забирайтесь у Росію.

– Одні плакали, другі раділи.

– Так плакали, не хотіли їхати.

Що з майна ви залишили в Польщі?

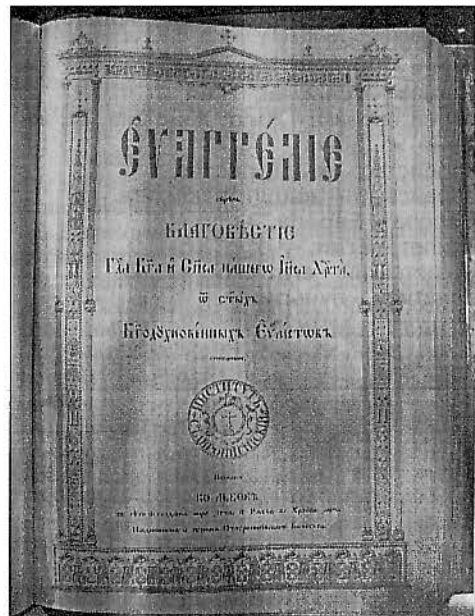
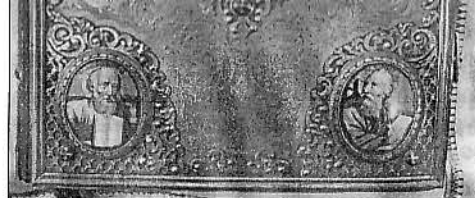
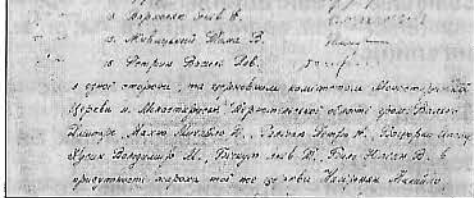
– Земля, хата, шість гектар землі.

– У нас два гектари.

– Сім гектарів, ну і ліс.

– Лишилось усе.

Далі буде.

ти та подивився, як там рідні місця. Поїхати було проблематично. Аж після здобуття Україною Незалежності були відкриті кордони. У 2001 році я уперше, вже пенсіонер, з трепетом у душі поїхав на батьківську землю, де народився і провів свої дитячі роки. Минуло 56 років – все стало іншим, не схожим на мої уявлення 12-річного хлопця, коли я покидав рідну місцевість. Перші години перебування у рідному селі були дуже зворушливі, я не міг знайти того, що залишилось у моїй уяві. Навіть не можна було

у Бога і досягала успіхів – стала більш замкнутою, відповідно й держава – багатшою, так цю ж людину осуджували, відбирали все нажите майно, а її саму, як ворога народу, відправляли на покарання до Сибіру. Як Східна в двадцятих, так й Західна Україна в сорокових роках 20-го століття повстали проти депотичної рабської влади, але сили були не рівні, і прийшлося змиритися.

Далі буде.

ЗАСІДАННЯ КОЛЕГІЇ ВУТЛ

Чергове, 3-є засідання Колегії ВУТЛ проводилося 25 вересня ц. р. в актовому залі Політехнічного коледжу у Львові. На засіданні були присутні 9 членів Колегії, голови районних організацій та осередків, всього 21 особа. На порядку денному стояли такі питання:

1. Оформлення, отримання віз і вимоги Консульства Польщі.
2. Розгляд заяви районних осередків Львівської організації ВУТЛ.
3. Інформація про діяльність Колегії ВУТЛ за липень-вересень 2010 р.
4. Підсумки пропозиції про проведення XII Всеукраїнського Фестивалю лемківської культури.

Голова ВУТЛ О. Венгринович інформував про назрілі проблеми з оформленням та отриманням віз. В обговоренні виступили члени Колегії С. Майкович, С. Криницький, Л. Плахтій. Голова Контрольної комісії ВУТЛ Л. Сорока-Гойняк висловила за фіксоване членство в товаристві. У зв'язку з виготовленням віз для

поїздки на Лемківську Ватру виникло ряд конфліктних ситуацій. Перед поїздкою у Ждиню завади починається ажітаж. Досі не було прозорості у видачі віз, чіткої реєстрації документів. Виступаючі подали пропозиції про покращення ситуації. Вирішили ввести платну посаду координатора віз у Львові.

О. Венгринович повідомив, що три районні організації (Борислав, Самбір і Дрогобич) подали заяву про скликання позачергової звітно-виборної конференції Львівської обласної організації. Цю заяву підтримали громади міста Львова, Стрия, Старого Самбора, Городка, Пустомитів. Присутні голови районних товариств вибрали оргкомітет із підготовки позачергової конференції. Головою оргкомітету вибрали Михайла Секелу (Львів). Визначено квоту делегатів (по 5 осіб), дату конференції (23 жовтня) і місце проведення (Львів).

Питання 3 і 4 Порядку денного перенесено на наступне засідання.

Інф. "ДЛ"

НОВИЙ ГОЛОВА – ОНОВЛЕНЕ ПРАВЛІННЯ

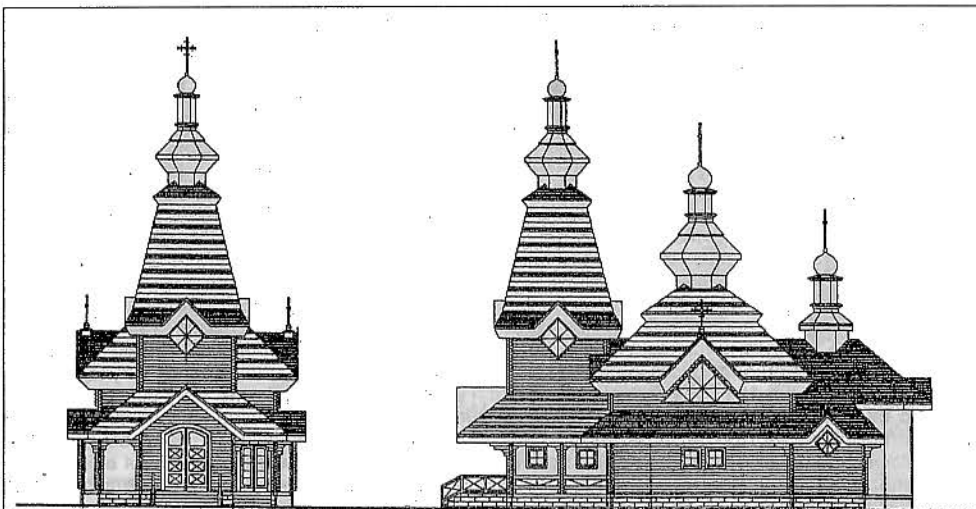
5 грудня 2010 р. відбулися звітно-виборні збори Тернопільської міської організації ВУТЛ. Вони традиційно проходили в актовому залі Кооперативного коледжу. Міську громаду лемків представляли всього 45 осіб. Зі звітом виступила голова Лариса Сорока-Гойняк. Фінансовий звіт зробила Людмила Квасниця. Міська організація – правонаступниця міського товариства "Лемківщина", проте досі не легалізована, відсутня печатка. Проблема залучення молоді до лемківської справи. В залі перебували делегати - члени товариства, так і не члени. Не було належної інформації про збори. Назріло питання про фіксоване членство. Актуальним залишається отримання віз. Про це наголошували виступаючі Я. Ворона, Я. Бережнюк, Б. Войтович. Голова ВУТЛ Олександр Венгринович інформував про проведені товариством заходи: фестиваль у Монастириську, Св. Миколая, Лемківську Велию у Львові, Йордан і будівництво церкви в Тернополі. Готується новий Закон про депортацію. Маємо виділяти головне від другорядного, не опускаючись до інтриги. Лемківство не повинно пропасти.

Роботу правління товариства визнано як "задовільну". Ухвалили надалі встановити щорічний внесок для працюючих у розмірі 50 грн., для пенсіонерів і студентів – 25 грн. Обрано 10 делегатів на обласну конференцію. О. Венгринович подякував Л. Сороці за проведену роботу і вручив вазон із квітами.

Новим головою міської організації одностановно обрано Василя Прокоп'яка - заступника голови і члена Колегії ВУТЛ. Подана зібранню кандидатура попередньо була обговорена на правлінні і підтримана головою ВУТЛ. Новий голова поділився своїми планами і баченням на майбутнє. Почнемо із посвячення світлиці. Потім треба навести порядок із візами, впорядкувати музей. В склад правління увійшли 11 осіб: Василь Прокоп'як, Дарія Антонюк, Наталія Буняк, Анатолій Венгринович, Людмила Квасниця, Ярослав Кінь, Галина Костяк, Лариса Сорока, Роман Телеп, Парасковія Трач, Руслан Тхорик. Також обрана Контрольно-ревізійна комісія з трьох осіб. Л. Сорока - бухгалтер за фахом, виконуватиме обов'язки скарбника.

Ігор ГАНЧОВА

ПРОЕКТ ЦЕРКВИ-МУЗЕЮ для переселенців з Польщі в Тернополі. (архітектор Олег Джула, конструктор Ігор Грігель).

РЕКВІЗИТИ

Тернопільської обласної дирекції Відкритого акціонерного товариства "Райффайзен Банк Аваль" для готівкового та безготівкового зарахування національної валюти

Назва банку: ТОВ АТ "Райффайзен Банк Аваль", м. Тернопіль

МФО: 380805

Код: 37076625

Рахунки: 26003316595 (грн.)

26002316596 (дол.)

26001316597 (євро.)

Одержувач коштів: Релігійна громада "Парафія Вознесіння Господнього".

На будову церкви-музею в Тернополі для переселенців із Польщі.

Марія СТАХІВ-КРУПА

СТАРІСТ

Чого-с тяжко: чого?
Я сама не знаю.
Може, того, што стою
в жытю юж на краю.
І голова побіліла,
здоровля лишає.
І сама собі не вірю,
што я юж не тая.
Де ся діли моя сила,
врода молода?
Все минуло – прейшло,
і юж ся не верне.
І юж скоро моє тьліо
В порох ся оберне.

15.08.2001 р.

МІЙ МИЛИЙ

Спомни весну прекрасну,
як ты мене любував.
Про слова свої горячі,
як ти мене цылував.

Я тулила ся до тебе,
Шептала: люблю!
В серци моім до гнесь
твою любов бережу.

Хоц і літа юж минули,
хоц скоро приде зима.
Серце мое іщы в розпалі,
старости в серци нема.

29.11.2001 р.

ТРАПЦА КОСА НА КАМІН

(Лемківским говором)

Бурчав Вислік, димиков скальом; сердився небога, што його води несе г нелюбости. Яж корчилися гори-биреги, так пероначився сердюга. Шиток народ-чиляд повионачувалася, хапати на бистрину дрива. В горах туча, злива прала брез цілу ніч:

його – реку: "Тржа биво нягац, цо цудзой – ний би си вода несла!"

Почкай – діждий сомарю – подумав си старий, гтрафит ищи коса на камін, здриш ти ищи реку, вовчу дзвізду! Бо знав Ваньо Вислік, як свою нагавку. Нераз лем хмарка,

пустився до лісу, г дорогу. И ний го! Коло ного берега ищи бив, боввани розоначили му триндайку, каштани з передом на сес бік – а він – лісничий, мокрий, як жидівска кура – зо заду рисорів ишов перевертки з возом. Покля го Ванцейко дручком не

ЛЕМКІВСЬКИЙ СЛОВНИК (15)

Зобрав і впорядкував Ігор ДУДА

емаль – полива, глэйта, -ы; слиця, -і; люксер, -у; шмельц, -у; глейт; глет; гліта, глязура, -ы
емальований – люкро(у)ваний
ембарго – заборона, -ы
ембріон – зародок, -дка
Емілія – Мелані(и)я, -иі; Мелька, -ы; Міля, -і
еміграція – выгнаня; еміграція, -иі; екзил, -у
емігрувати – выіхати, -ам, -аш; преселити-ся
емісар – посланец, -нця
ентузіазм – піднесєня
енциклопедія – енциклопедія, -иі
епіграф – напіс, -у
епідемія – мор, -у
епізод – встávка, -ы
епілепсія – падáчка, -ы; чорна хороба, -ной ...бы; нашыбка, -ы (падуча хвороба)
ерудит – вчєний, -ного; знáвец, -вця; ерудита, -ы
ескадрон – швáдрон, -у
ескіз – 1. на́рис, -у; 2. шкіц, -у
ескізний – шкіцџвий
естафета – штафєта, -ы
естафетний – штафєтний
етажерка – поліця, -і (для книжок)
етап – тур, -у
етикет – етикета, -ы (правила поведінки)
етикетка – наліпка, -ы (на товарах)
етнографія – людозна́вство
ефес – дєржак; рúчка, -ы (шаблі)
Ефіопія – Етіопія, -иі
ефір – етер, -у; розм. крџпка, -ы
ехо – гџлос, -у
ешафот – пџміст, -мџсту (для страти засуджєних)
ешелон – ешáльон, -у; трáншпорт; скор. шáлон, -у

Є

Єва – Ёва, Ёвка, -ы; Ёвця, -і
Євангеліє – Євангєлі(і)я, -иі
євангєліст – рєл. євангєлі(і)ста, -ы; розм. ангєлі(і)ст

євангєльський – євангєльській, -ка, -кє
Європа – Еврџпа, -ы
європєць, європєйка – Еврџпєйчык, Ев-

Бурчав Вислік, димиков скальом; сердився небога, што його води несе г нелюби сторони. Яж корчилися гори-биреги, так переоначився сердюга. Шиток народ-чиляд повионачувалася, хапати на бистрину дри-ва. В горах туча, злива прала брез цілу ніч; гварилося – стари люде ищи не тямьт такого оначина – бриверіи. Осика лопотала листками, гейби гади хвостами, што на Спаса лем на жбирю диямант дуют. А нон Ваньо, што си зяв Микитиху за жинку, шорудив по ріни деска од нічки, бо реку гнес жнива, на дрива, наджеся пак по вертепу шторцувати. На Верниівці роздерло гать; трамів-белів наприоначував, комірку си як ладочку на нидільні лахи и шилиячину підручну вигородит. Ба! кет нон деспетник-злісний, што дівки по лісі ганят й горці з ягодами допче, перенюхав, лісничому дописав, што то його млин и гать. И кет г четвер потягся лісничий брез село, висо-бачив Ваня, надже не нягав дрива, кет не

його – реку: “Гржа биво нягац, чо щудзои – няй би си вода несла!”
Почкай – діждий сомарю – подумав си старий, гграфит ищи коса на камін, здриш ти ищи реку, вовчу дзвізду! Бо знав Ваньо Вислік, як свою нагавку. Нераз лем хмарка, што каляпиком би ей прикрив, а як він, пак нон Вислік пишний, піну точить шварні. И теперіцька ищи Клемконя, нона з під Дебри не переповілася – шитким на нашкам (кет лем посходяться білити полотно и рянди на ринь, то барже тепели теленють, як прай-никами) – як то Ваня особачив нон – а уж г горах котят по небі колачики. Нону ниділю то таки чуда о якимси штирйох силачах, што ся згварили цілий світ прати – гварила – бо ей старий казиту платит, и ей брез то, што коровици заедно як ласички мат – чарівницев зовут – што аж мороки запазу-хов лазили, пак реку – а то ниверня буде!
И кет лем кусцьок дойджилом посітило, Ваньо жердку г жмені и на ринь. А нон чудак

бік – а він – лісничий, мокрий, як жидівска кура – зо заду рисорів ишов перевертки з возом. Покля го Ванцейко дручком не заоначив. И з далека од жбиря мовит: “Ци й тепер не тра рушац – га? Сомарику окаянний, г лісі дерева, як травиці на то-лоці. А кет лем реку тепер кцешищи разіцька здріти свою паню, то присігай, што біше твердого лемка-українця напасту-вати не будеш, бо вера Боже, хресцяник ем, а як котя бис ся занурих теперенька!”
А ціла громада, село качалося зо хтіхи, гучало зі сміху, бо лем нашов свій на свого.

Ю. ТАРНОВИЧ

(Передрук: // Золотий Колос. – Львів, 1935. – С. 49. Авторський правопис і пунктуація збережені)

евангеліст – рел. евангелі(і)ста, -ы; розм. ангелі(і)ст
евангельський – евангелійський, -ка, -ке
Європа – Еврoпа, -ы
європеєць, європейка – Европéйчык, Европéйка, -ы
європейський – европéйській, -ка, -ке
Євстахій – Евстахій, Стáхій, -ия; Стáхо
Євфросинія – Евфрoз(с)ка, Фрoз(с)ка, -ы; Фрозина
Євген – Евгéній, -ия; Гéньо, -ня
Євгенія – Гéнія, -иі; Гéня, -і
єврей, єврейка – Жыд; Жыдівка, -ы; жы-дэня, жыдівча
єврейство – жыд(и)вство
єврейський – жыд(и)вській, -ка, -ке
Європа – Еврoпа, -ы
Єгипет – Ёгiпт, -у
єгипетський – егiптський, -ка, -ке
єднатися – лучыти-ся

Далі буде.

Після засідання Колегії ВУГЛ.
Львів, 25 вересня 2010 р.

ЛЕМКІВСЬКІ ЗАГАДКИ

Стоїт когут над водом з червеном бородам. *Калина*
Стоїт пані в коморі, а волосы ма надворі. *Морков*
Стоїт хлоп в кутику в єдним кабатуку: хто го тикне, то аж сикне. *Бодак*
Стоїт хлоп при дорозы о єдній нозы, міг бы присячы, лем в нім тисячы. *Мак*
Тверде молочко – в закутим горночку. *Орих*
Ходит жыд по горі, розсыпав біб по скорі. *Роса*
Ходит когут попід землю, лем му гребін видно. *Плуг*
Ходит пані по поляні, кады пізрит, трава

вядне. *Коса*
Хоц яка велька гора, а ножом ей преріжут. *Хлыб*
Хпала бочка з поду и неє такого боднаря, жебы ей направив. *Яйце*
Чорніцьке, маціцьке – найвекшого хлопа зрушыт. *Блыха*
Што веце од коня, менше од пацяты?
Сыдло
Што за віз, же без кольыс? *Сані*
Штырі ріжки, а два брішкы. *Заголовок*
Штыри тыки, два патыки, семе семер-дало. *Віл (4 нозы, 2 рогы а огон)*
Явір гучыт, баран бечыт, а ты коню – вио!
Гуселі

Лемку! Маи бесідувати, гварити, мовити, повідати, радити, речы, гадати.
Втовди лем будеш собом і шанувати Тя будут Люде.

“Дзвони Лемківщини” -
часопис Всеукраїнського Товариства “Лемківщина”
Наша адреса:
46001, м.Тернопіль, бульв. Т.Шевченка, 21, тел. 52-29-93.
Реєстраційне свідоцтво ТР 145
Замовлення № 409. Тираж 1000
Обсяг 1 друк. арк. Друк офсетний.
ТзОВ “Терно-Граф”, м.Тернопіль, вул. Текстильна, 18. Тел. 52-28-79, 52-28-97

Редактор Ігор ДУДА

Редакційна колегія:

Парасковія ТРАЧ - відповідальний секретар, *Олександр ВЕНГРИНОВИЧ* (Тернопіль),
Степан КРИНИЦЬКИЙ (Івано-Франківськ), *Володимир РОПЕЦЬКИЙ* (Львів).

Комп’ютерний набір і верстка - *Тарас ВАШКІВ*.

Висловлені авторами думки можуть не співпадати з позицією редакційної колегії.

Відповідальність за достовірність фактів несе автор публікації.

Редакція залишає за собою право редагувати та скорочувати тексти.

Рукописи не рецензуються і не повертаються.